

Nibbana

Thanissaro Bhikkhu

Wszyscy wiemy, co się dzieje, gdy ogień gaśnie. Płomienie zamierają i ogień odchodzi na dobre. Gdy po raz pierwszy dowiadujemy się, że nazwa dla celu buddyjskiej praktyki — nibbana — dosłownie oznacza gaszenie ognia, to trudno wyobrazić sobie bardziej negatywny obraz duchowego celu: zupełne unicestwienie. Bierze się to stąd, że taki sens tej koncepcji jest błędem w tłumaczeniu; nie tyle słowa, co obrazu. Co reprezentował zgaszony ogień dla Hindusów w czasach Buddy? Na pewno nie unicestwienie.

U starożytnych Hindusów, gdy ogień gasł, przechodził w stan utajenia. Zaczynał raczej drzemać, niż przestawał istnieć, i w tym stanie — odcięty od jakiegokolwiek paliwa — rozpraszał się w kosmosie. Gdy Budda używał tego obrazu dla wyjaśnienia nibbany Hindusom w owym czasie, pomijał kwestię, czy zgaszony ogień dalej istniał, czy nie, i skupiał się zamiast tego na niemożliwości zdefiniowania ognia, który się nie pali — stąd jego twierdzenie, że osoba, która całkowicie „zgasła”, nie może być opisana.

Jednak, gdy Budda nauczał swoich uczniów, używał słowa nibbana raczej jako obrazu wolności. Zapewne wszyscy Hindusi w tamtym czasie widzieli ogień jako poruszony, zależny i usidlony, lgnący i trzymający się paliwa, którym się żywi. Gdy ogień porzucał paliwo, był „uwolniony”, wyzwolony od poruszenia, zależności i usidlenia — spokojny i nieograniczony. Oto dlaczego palijska poezja wielokrotnie używa obrazu zgaszonego ognia jako metafory wolności. Faktycznie ta metafora jest częścią symbolu ognia, który pociąga za sobą też dwa inne związane z nim terminy. Upadana, czyli lgnięcie, odnosi się także do podtrzymywania ognia przez paliwo. Khandha oznacza nie tylko jedno z pięciu „skupień” (forma, uczucie, postrzeżenie, myśl, świadomość), które definiują wszystkie uwarunkowane doświadczenia, ale także pień drzewa. Jak ogień gaśnie, gdy przestaje lgnąć i być podtrzymywanym przez drzewo, tak samo umysł jest uwolniony, gdy przestaje lgnąć do skupień.

Zatem obraz leżący u podstaw słowa nibbana symbolizuje wolność. Palijskie komentarze wspierają ten punkt widzenia przez wyjaśnianie nibbany jako „nieprzywiązania”. Jakie to nieprzywiązanie jest? Teksty opisują dwa poziomy nieprzywiązania. Pierwszym jest nieprzywiązaniem w tym życiu, symbolizowanym przez ogień, który odszedł, ale węgle są wciąż ciepłe. Reprezentuje to przebudzonego arahanta, który jest świadomy obrazów i dźwięków, wrażliwy na przyjemność i ból, ale wolny od namiętności, niechęci i ułudy. Drugi poziom nieprzywiązania, symbolizowany przez ogień, który całkowicie odszedł, a węgle stały się zimne, jest tym, czego arahant doświadcza po tym życiu. Pożar wszystkich zmysłów jest ugaszony i arahant jest całkowicie wolny od nawet najbardziej subtelного cierpienia czy ograniczeń egzystencji w przestrzeni i czasie.

Budda podkreśla, że ten poziom jest nie do opisania nawet w kategoriach istnienia i nieistnienia, ponieważ słowa dotyczą tylko rzeczy ograniczonych. Wszystko, co o tym mówi — poza obrazami i metaforami — to, że można mieć przedsmak tego doświadczenia w tym życiu i że jest to ostateczne szczęście, coś naprawdę wartego poznania.

Zatem, gdy następnym razem zobaczymy gasnący ogień, spójrzmy na to nie jak na przypadek unicestwienia, ale jak na znalezienie wolności w ustaniu.

Dodatkowe informacje:

Tekst do bezpłatnego rozpowszechniania. Możesz wydrukować kopie tego tekstu na własny użytek. Możesz przeformatować ten dokument i w tak zmienionej formie rozprowadzać na komputerach lub w sieciach komputerowych, pod warunkiem, że dostęp oraz dalsza dystrybucja pozostaną bezpłatne. W każdym innym wypadku zastrzega się wszelkie prawa.

Oryginał można znaleźć na stronie:

<http://www.accesstoinsight.org/lib/authors/thanissaro/nibbana.html>

Źródło: Przepisane z dokumentu dostarczonego przez autora.

Copyright © 1996 Thanissaro Bhikkhu

Access to Insight edition © 1996

Tłumaczenie: Anatta